

การศึกษาทรัพยากรประมงและการเปลี่ยนแปลงประชากรในทะเลสาบสงขลา

Study on Fisheries Resource and Population Change in Songkhla Lake

อังสุณี ชูณหปราณ

Angsunee Choonhapran

บทคัดย่อ

การศึกษาทรัพยากรประมงและการเปลี่ยนแปลงประชากรสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา ระหว่างเดือนมกราคม 2537- ธันวาคม 2538 จากเครื่องมือประมง 3 ชนิด คือ ไช้หนึ่ง โพงพางและข่าย พบองค์ประกอบชนิดของสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลาตอนนอก 91 ชนิด เป็นสัตว์น้ำเจ้าถิ่น 14.28% สัตว์น้ำอพยพ 60.44% และสัตว์น้ำพัดหลง 16.67% ทะเลหลวง พบสัตว์น้ำ 72 ชนิด เป็นสัตว์น้ำเจ้าถิ่น 29.17% สัตว์น้ำอพยพ 54.16% และสัตว์น้ำพัดหลง 16.67% ทะเลน้อย พบสัตว์น้ำ 33 ชนิดเป็นสัตว์น้ำเจ้าถิ่น 33.3% สัตว์น้ำอพยพ 36.36% สัตว์น้ำพัดหลง 30.30% ชนิดของสัตว์น้ำที่พบในแต่ละบริเวณขึ้นกับสภาพความเค็มของน้ำ วงจรชีวิตและความสามารถอยู่ในความเค็มได้กว้างหรือแคบของสัตว์น้ำชนิดนั้นๆ เป็นผลให้ค่าดัชนีความหลากหลายและความเท่าเทียมกันของสัตว์น้ำของแต่ละเครื่องมือประมงในแต่ละบริเวณมีความแตกต่างกัน

ABSTRACT

Fisheries Resource and Population Change in Songkhla Lake were conducted from January 1994-December 1995 using three different types of fishing gears. Species composition of aquatic fauna from 3 areas; Outer Lake, Inner Lake and Thale Noi, were 91, 72 and 33 species, respectively. Aquatic fauna were divided into 3 groups, resident, migrant and displacement. Proportion of those groups in three different areas previously mentioned were; Outer Lake 14.28%, 60.44% and 25.27%, Inner Lake 29.17%, 54.16% and 16.67%, Thale Noi 33.30%, 36.36% and 30.30%, respectively. Diversity index and evenness index from each area of different due to water salinity, life cycle and tolerance.

สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง ถนนเก้าแสน ซอย 1 อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

National Institute of Coastal Aquaculture Kao Saen Soi 1. Muang District, Songhla. Department of Fisheries.

คำนำ

ทะเลสาบสงขลาเป็นแหล่งน้ำกร่อยที่มีการเปลี่ยนแปลงความเค็มของน้ำตามฤดูกาลและการขึ้นลงของน้ำทะเล สัตว์น้ำที่พบจะมีทั้งสัตว์น้ำเจ้าถิ่น (resident) ที่มีความสามารถดำรงชีวิตอยู่ในความเค็มกว้าง (tolerance) และสัตว์น้ำที่เคลื่อนย้ายถิ่น (migration) เข้ามาอาศัยเพื่อการเจริญเติบโตในบางช่วงเวลาของชีวิต (life period) หรือพวกที่เข้ามาโดยบังเอิญ โดยถูกกระแสนลมและกระแสน้ำพัดเข้ามา ทำให้พบรายงานชนิดของสัตว์น้ำในทะเลสาบสงขลา มากบ้างน้อยบ้างตามสภาพของฤดูกาลและปีที่ทำการสำรวจ เพื่อให้เกิดความเข้าใจในทรัพยากรสัตว์น้ำของทะเลสาบสงขลา และการเปลี่ยนแปลงของประชากรสัตว์น้ำในแต่ละช่วงเวลา ที่ผันแปรไปตามฤดูกาลและสภาวะการของธรรมชาติ

การศึกษา แบ่งทะเลสาบสงขลาออกเป็น 3 บริเวณตามคุณสมบัติด้านฟิสิกส์และเคมีของน้ำ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงองค์ประกอบของชนิดของประชากรสัตว์น้ำ ความหลากหลาย (diversity) ของชุมชนสัตว์น้ำ และความเท่าเทียมหรือความเสมอภาคของสัตว์น้ำ (equitativity or evenness) ในแต่ละบริเวณ ของแต่ละเครื่องมือประมงไว้เป็นข้อมูลพื้นฐาน สำหรับทำความเข้าใจกับทรัพยากรสัตว์น้ำที่มีการเปลี่ยนแปลงตามสภาพธรรมชาติของทะเลสาบสงขลา ในด้านองค์ประกอบ การแพร่กระจายและความหลากหลายมากมายในแต่ละช่วงเวลา การจัดระเบียบบริหารทรัพยากรสัตว์น้ำ ก่อนการพัฒนาใดๆ จำเป็นต้องทำความเข้าใจกับข้อมูลพื้นฐานของทรัพยากรในแหล่งน้ำนั้นๆ ก่อนการตัดสินใจดำเนินการ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและมีผลกระทบต่อคุณภาพของทรัพยากรในธรรมชาติให้น้อยที่สุด

สภาพทั่วไปของทะเลสาบ

ทะเลสาบสงขลา ตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้นระหว่างเส้นรุ้งที่ $7^{\circ} 08' - 7^{\circ} 50'$ และเส้นแวงที่ $100^{\circ} 07' - 100^{\circ} 37'$ ในเขตจังหวัดสงขลาและจังหวัดพัทลุง (ภาพที่ 1) ตามลักษณะทางกายภาพและคุณสมบัติทางฟิสิกส์และเคมีของน้ำ

สามารถแบ่งทะเลสาบออกได้เป็น 3 ระบบใหญ่คือ ทะเลน้อย ทะเลหลวง และทะเลสาบสงขลาตอนนอกจากทิศเหนือสู่ทิศใต้โดยแต่ละบริเวณมีลำคลองเชื่อมติดต่อกันและติดต่อกับทะเลหลวงด้านอ่าวไทยที่ปากทะเลสาบในเขตจังหวัดสงขลา เป็นผลให้คุณสมบัติด้านความเค็มของน้ำเปลี่ยนแปลงตามการขึ้น-ลงของน้ำทะเลและน้ำจืดที่ไหลมาจากทะเลน้อยและลำคลองน้ำจืดต่างๆตลอดจนปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมา การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นวัฏจักรตามฤดูกาล จึงทำให้อาหารธรรมชาติชนิดต่างๆมีความชุกชุมต่างฤดูกาล ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติด้านความเค็มของน้ำและปริมาณน้ำจืดที่เข้ามาผสม ทำให้สัตว์น้ำมีความแตกต่างของชนิดตามฤดูกาลด้วย (เสาวภา และคณะ, 2537)

ลักษณะภูมิอากาศของทะเลสาบสงขลาที่ตั้งอยู่ในเขตร้อนชื้นจึงมี 2 ฤดูกาล คือ ฤดูร้อนและฤดูฝน ฤดูร้อนอยู่ระหว่างกลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึงกลางเดือนพฤษภาคม และฤดูฝนมี 2 ช่วง ช่วงแรกได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ระหว่างกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคมซึ่งมีปริมาณฝนน้อย ช่วงหลังระหว่างกลางเดือนตุลาคมถึงกลางเดือนกุมภาพันธ์ ได้รับอิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นช่วงที่มีฝนตกชุกหนาแน่นของทุกปี (ศูนย์อุตุนิยมวิทยาฝั่งตะวันออก, 2535) ทำให้มีปริมาณน้ำฝนและน้ำท่ามากไหลลงมาออกที่ปากทะเลสาบสงขลาตอนนอก

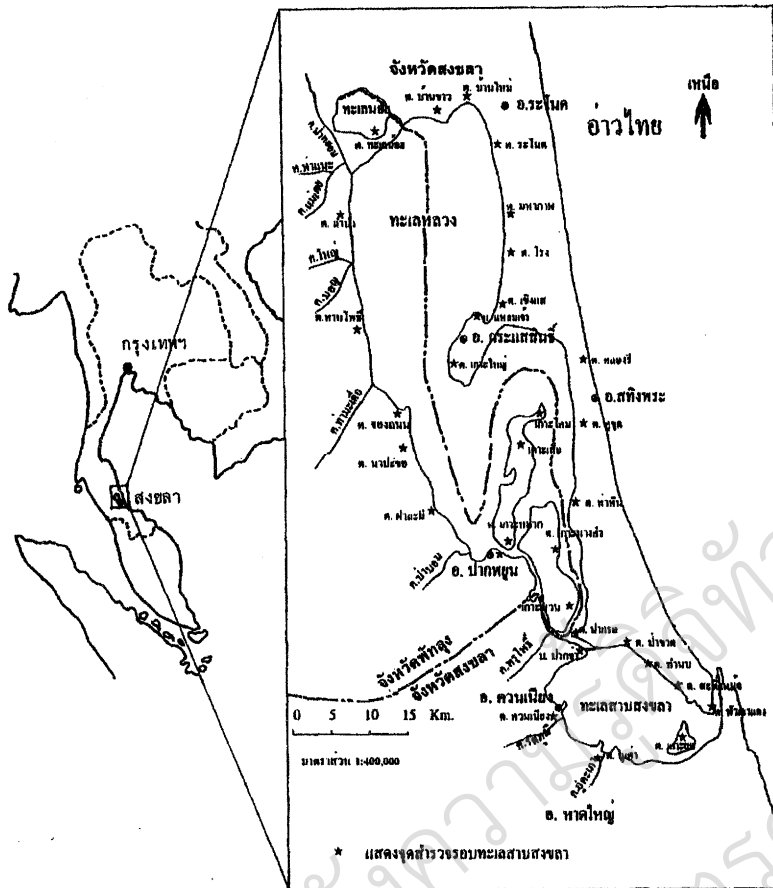
วิธีการดำเนินงาน

1. ระยะเวลาและเครื่องมือประมงที่ทำการศึกษา

ดำเนินงานระหว่างเดือน มกราคม 2537 - ธันวาคม 2538 เก็บรวบรวมตัวอย่างสัตว์น้ำ จากเครื่องมือประมงที่แตกต่างกันและสามารถจับสัตว์น้ำได้หลากหลายชนิด คือ

1.1 เครื่องมือข่าย เป็นเครื่องมือประมงที่สามารถประกอบการแบบเคลื่อนที่และประจำที่ได้ จับสัตว์น้ำได้หลากหลายชนิดทั้ง กุ้ง ปลาและ ปู การสำรวจเครื่องมือข่าย โดยทำการสำรวจทุกขนาดตา ระหว่าง 2.8 - 5.5 เซนติเมตร ทุกลักษณะการทำประมง ทุกบริเวณ

1.2 ลอบยื่นหรือไชนั่ง เป็นเครื่องมือประจำที่ใช้กัน

ภาพที่ 1

มากบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนนอก และทะเลหลวงตอนล่าง ในทะเลน้อยไม่พบเครื่องมือชนิดนี้ สัตว์น้ำที่จับได้มีทั้ง ประเภท ปลา กุ้ง ปู และ หมึก ทำการสำรวจทุกเดือนตลอดปี

1.3 โพงพาง เป็นเครื่องมือประจำที่ ใช้ดักก้นขวางทางเดินสัตว์น้ำ ถังโพงพาง ประกอบด้วยตาอวนหลายขนาด ปากถุงมีขนาดตา 3 ซม. ก้นถุงมีขนาดช่องตา .3 ซม. จับสัตว์น้ำได้ทุกชนิดทั้งประเภท ปลา กุ้ง ปู และหมึก พบทำการประมงในทะเลสาบสงขลาตอนนอกเท่านั้น ทำการสำรวจตลอดปี

2. การวิเคราะห์ข้อมูล นำสัตว์น้ำจากเครื่องมือประมงที่แตกต่างกันทั้ง 3 ประเภท ในแต่ละบริเวณ มาวิเคราะห์ตามหลักการทางวิชาการเพื่อศึกษา

2.1 องค์ประกอบของชนิดสัตว์น้ำโดยนำตัวอย่าง

สัตว์น้ำที่ได้จากเครื่องประมงทั้ง 3 ประเภทมาแยกชนิดพวกคลาสนาเขียนตามไฟโรจน์และอังสนีย์ (2539) คู่มือการวิเคราะห์พันธุ์ปลาของสุภาพและคณะ (2516) คู่มือ Fish of Songkhla Lake ของไฟโรจน์ (1994) นับจำนวนตัวและชั่งน้ำหนักรวมของสัตว์น้ำแต่ละชนิด มีหน่วยเป็นตัวและกรัมตามลำดับ นำมาเรียงลำดับจัดชั้นความมากน้อยตามอัตราส่วนของสัตว์น้ำแต่ละชนิดตามจำนวนตัวและมวลน้ำหนักรวมเป็นเดือนและป็นปี

2.2 ทาค่าดัชนีความหลากหลาย (diversity, *H*) ซึ่งเป็นตัวชี้ให้เห็นโครงสร้างของชุมชนสัตว์น้ำในช่วงเวลาและบริเวณที่ทำการศึกษามีความพอเหมาะในสัดส่วนของจำนวนหรือน้ำหนักของสัตว์น้ำในชุมชน การหาค่าความหลากหลายครั้งนี้ใช้จำนวนตัวของชนิดสัตว์น้ำ คำนวณโดย

ใช้สูตรทางคณิตศาสตร์ตาม Shannon & Weaver (1963) ดังนี้

$$H = -\sum_{i=1}^S (P_i) (\log^* P_i)$$

เมื่อ H = ดรรชนีความหลากหลาย

S = จำนวนชนิดในกลุ่มประชากร

P_i = สัดส่วนของสัตว์น้ำแต่ละชนิดที่จับได้จากกลุ่มประชากร

และหาค่าดัชนีความเท่าเทียมกันของสัตว์น้ำ (E) ตาม (Pielou, 1966) ซึ่งเป็นค่าที่แสดงการกระจายตัวของสัตว์น้ำแต่ละชนิดว่า มีการกระจายตัวอย่างไรในชุมชน ถ้ากระจายตัวสม่ำเสมอในระดับเดียวกัน ค่าดัชนีความเท่าเทียมกันของสัตว์น้ำจะมีค่าสูงแต่สูงสุดไม่เกินไม่เกิน 1 ค่าสูงสุดนี้จะแสดงให้เห็นว่าสัตว์น้ำทุกชนิดมีการกระจายของจำนวนตัวหรือปริมาณเท่ากัน สูตรที่ใช้ในการคำนวณ คือ $E = H/\log S$ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในชุด PRIMER Ver 3.1b (Plymouth Marine Laboratory, 1993) วิเคราะห์

ผล

1. องค์ประกอบของชนิดสัตว์น้ำ ผลจากการสำรวจและศึกษาตัวอย่างสัตว์น้ำด้วยเครื่องมือประมง 3 ชนิด คือ ไช้หนัง โพงพางและข่าย พบองค์ประกอบของชนิดสัตว์น้ำ (species composition) สัตว์น้ำชนิดเด่น (dominant species) โดยจำนวนตัวและมวลน้ำหนัก แตกต่างกันไป ตามสภาพแวดล้อมในแต่ละเดือนและตามการเลือกจับสัตว์น้ำในแต่ละเครื่องมือประมง (gear selection) แต่ละบริเวณ ดังนี้

ทะเลสาบสงขลาตอนนอก

เครื่องมือไช้หนัง ผลการศึกษาพบองค์ประกอบชนิดของสัตว์น้ำจำนวน 73 ชนิด (ตารางที่ 1) เป็นสัตว์น้ำประเภทกุ้งและกุ้งจำนวน 12 ชนิด ปลา 53 ชนิด ปูและหมี 6 ชนิด สัตว์น้ำที่พบเป็นองค์ประกอบรวมของชุมชนทุกเดือนประเภทกุ้งคือกุ้งตะกาดขาว (*Metapenaeus moyebi*)

ตารางที่ 1 องค์ประกอบสัตว์น้ำที่จับได้ด้วยเครื่องมือไช้หนัง ตามอัตราส่วนจำนวนตัวของสัตว์น้ำแต่ละชนิด จากมากไปน้อย 10 อันดับแรก ในทะเลสาบตอนนอก ปี 2537-2538 (% n = อัตราส่วนจำนวนตัว)

ชนิดสัตว์น้ำ	มก. (%n)	กพ. (%n)	มีค. (%n)	เมย. (%n)	พค. (%n)	มิย. (%n)	กค. (%n)	สค. (%n)	กย. (%n)	ตค. (%n)	พย. (%n)	ธค. (%n)	เฉลี่ย
กุ้งตะกาดขาว	25.82	19.81	4.52	26.33	21.37	56.13	52.53	89.1	80.8	75.43	23.8	37.02	42.72
กุ้งขาว	0.68	70.52	72.16	23.15	0.27	3.93	13.35	0	0.21	0	0	0	15.36
กุ้งตะกาดทางแดง	40.94	1.91	9.62	27.05	25.34	7.47	2.91	3.54	3.68	0.04	0	2.17	10.39
ปลาเป็นเล็ก	8.17	0.77	7.63	0.53	5.08	3.16	3.88	0.79	0.47	0.13	1.55	19.94	4.34
กุ้งหัวมัน	2.66	0.36	0	11.32	11.1	15.04	4.95	0	0.02	0.09	0	0.79	3.86
ปลาทองเทียว	0	0	0	0	1.38	0.1	0	0	0	0.4	33.17	2.96	3.17
ปลานูทอง	3	0	0.01	1.06	0.41	0.1	0.43	0	0.3	0.35	27.8	1.37	2.90
ปลานูขาวเกล็ดใหญ่	0.2	0.02	0.12	0.41	8.5	1.15	1.18	0	0	11.78	3.02	1.16	2.30
กั้งตักแตน		0.16	0.04		4.52	0.1	0	0.1	0.28	0.22	2.61	17.08	2.09
กุ้งแซบวัย	0	2.08	1.93	0.66	2.6	1.53	8.5	0.59	0.66	0.92	0.73	0.26	1.71
จำนวนชนิด	27	28	40	25	35	35	28	19	32	30	25	39	
ค่าความหลากหลาย	1.879	1.027	1.123	1.872	2.442	1.728	1.732	0.599	0.916	1.04	1.726	2.072	1.513
ค่าความเท่าเทียม	0.57	0.308	0.305	0.582	0.687	0.486	0.52	0.203	0.264	0.306	0.536	0.566	0.44442

และกุ้งกะต้อม (*Macrobrachium equidens*) โดยมีค่าอัตราส่วนจำนวนตัวเฉลี่ย 42.72% และ 1.33% มีค่าอัตราส่วนน้ำหนักเฉลี่ย 29% และ 1.33% ตามลำดับ ประเภทปลาพบกลุ่มปลาซีจิ้น (ซีจิ้นสั้นและซีจิ้นยาว) ปลาเป็นเล็กเป็นองค์ประกอบร่วมของชุมชนทุกเดือนโดยมีค่าอัตราส่วนจำนวนตัวเฉลี่ย 2.02 % และ 4.34% มีค่าอัตราส่วนน้ำหนักเฉลี่ย 1.56% และ 4.05% ตามลำดับ ผลการศึกษาสัตว์น้ำชนิดเด่นโดยจำนวนตัวเป็นกุ้ง ถึง 11 เดือน มีเพียงเดือนพฤศจิกายน เท่านั้นที่ ปลาทองเที้ยว เป็นชนิดเด่น ทั้งจำนวนตัวและมวลน้ำหนักกุ้งตกขาวเป็นสัตว์น้ำที่ถูกจับได้มากที่สุด เป็นชนิดเด่นทั้งจำนวนตัวและน้ำหนักรวมถึง 5 เดือน ระหว่างช่วงเดือน มิถุนายน-ตุลาคม และเป็นชนิดเด่นโดยจำนวนตัวอย่างเดียวในเดือนธันวาคม รองลงมา เป็นกุ้งขาว (*M. lysianassa*) และกุ้งตะกาดหางแดง (*M. ensis*) โดยกุ้งขาวเป็นสัตว์น้ำที่มีความเด่นเพียง 2 เดือนคือ เดือนกุมภาพันธ์และเดือนมีนาคม เฉพาะเดือนมีนาคม มีความเด่นทั้งจำนวนตัวและมวลน้ำหนัก คิดเป็นร้อยละ 72.2 และ 37.4 ตามลำดับ ส่วนกุ้งตะกาดหางแดงมีความเด่นสูงสุดใน

เดือน เมษายน ทั้งจำนวนตัวและมวลน้ำหนัก คิดเป็นร้อยละ 27.1 และ 27.2 ตามลำดับ

เครื่องมือโพงพาง จะทำการประมงเฉพาะช่วงน้ำเดินจึงสามารถเก็บข้อมูลได้เพียง 10 เดือน (ตารางที่ 2) พบองค์ประกอบชนิดของสัตว์น้ำ 89 ชนิด เป็นสัตว์น้ำประเภท กุ้งและกุ้ง 12 ชนิด ปลา 70 ชนิด ปูและหมีก 7 ชนิด สัตว์น้ำที่พบเป็นองค์ประกอบร่วมของชุมชนทุกเดือนประเภทกุ้งคือ กุ้งแชบ๊วย (*Penaeus merguensis*) มีค่าอัตราส่วนเฉลี่ยตลอดปีโดยจำนวนตัว 1.26% โดยมวลน้ำหนัก 3.83% ประเภทปลา พบปลาหลังเขียวเป็นองค์ประกอบร่วมของชุมชนทุกเดือนโดยมีค่าอัตราส่วนจำนวนตัวเฉลี่ยร้อยละ 9.43 และค่าอัตราส่วนน้ำหนักเฉลี่ยร้อยละ 7.44 ผลการศึกษา สัตว์น้ำที่ถูกจับได้เป็นชนิดเด่นโดยจำนวนตัวเป็นปลา ถึง 8 เดือน มีปลาไส้ตัน (*Stolephorus tri*) เป็นชนิดเด่นโดยจำนวนตัวในเดือนกุมภาพันธ์ มีนาคมและเดือนตุลาคม คิดเป็นร้อยละ 88.4 , 23.4 และ 23.0 ตามลำดับ กลุ่มปลาเป็น (*Leioqmathus spp*) เป็นชนิดเด่นโดยจำนวนตัวในเดือน เมษายน พฤษภาคม และเดือนธันวาคม คิดเป็นร้อยละ 74.2,

ตารางที่ 2 องค์ประกอบสัตว์น้ำที่จับได้ด้วยเครื่องมือโพงพางตามอัตราส่วนจำนวนตัวของสัตว์น้ำแต่ละชนิดจากมากไปน้อย 10 อันดับแรก ในทะเลสาบตอนนอก ปี 2537-2538 (% n = อัตราส่วนจำนวนตัว)

ชนิดสัตว์น้ำ	มก. (%n)	กพ. (%n)	มีค. (%n)	เมย. (%n)	พค. (%n)	มิย. (%n)	สค. (%n)	ตค. (%n)	พย. (%n)	ธค. (%n)	เฉลี่ย
ปลาเป็นเล็ก	7.55	0	8.94	74.19	24.38	3.92	9.2	0	29.78	0	15.80
ปลาไส้ตัน	5.8	88.37	23.42	0	2.82	0.82	2.21	23.04	2.08	7.45	15.60
ปลาหลังเขียว	0.08	0.15	2.31	9.68	11.06	2.28	23	41.52	3	1.26	9.43
ปลาซีจิ้นสั้น	0.04	0	0.62	0.65	0.14	25.57	0.85	0.25	45.78	7.57	8.15
กุ้งตะกาดขาว	2.63	1.1	4.01	0	15.93	2.12	37.48	0.51	3.65	4.54	7.20
ปลาเป็นหน้าหมู	3.3	0	4.93	0	1.34	21.33	1.7	4.3	0	17.05	5.40
กุ้งเคย	33.07	0	0.77	0	11.21	0	0	5.44	0	0	5.05
ปูม้า	0.04	0.15	2.31	7.74	3.81	24.92	2.05	0.39	0	0	4.14
กุ้งตะกาดหางแดง	4.84	0.35	10.02	0	8.88	0	0.17	14.94	0	0	3.92
ปลาเป็นยาว	0	0	0	1.94	1.76	0.81	2.56	1	1	26.52	3.36
จำนวนชนิด	44	29	27	10	47	30	29	19	41	30	
ค่าความหลากหลาย	2.367	0.664	2.393	0.997	2.572	2.16	2.127	1.747	1.763	2.327	1.9117
ค่าความเท่าเทียม	0.626	0.197	0.726	0.433	0.668	0.635	0.632	0.593	0.475	0.684	0.5669

24.4 และ 26.5 ตามลำดับ ส่วนกลุ่มปลาซีจิ้น (*Ambassis spp*) เป็นชนิดเด่นโดยจำนวนตัวในเดือนมิถุนายนและพฤศจิกายน คิดเป็นร้อยละ 25.6 และ 45.8 ตามลำดับ มีเดือนมกราคมและเดือนสิงหาคมเท่านั้น ที่กึ่งเคย (*Acetes spp*) และกึ่งหัวแข็งเป็นชนิดเด่นคิดเป็นร้อยละ 33.1 และ 37.5 ของจำนวนตัว ตามลำดับ ส่วนชนิดเด่นโดยมวลน้ำหนักเป็นปลาถึง 9 เดือน มีเดือนมีนาคมเท่านั้นที่กึ่งหัวมัน (*M. brevicornis*) เป็นชนิดเด่นคิดเป็นร้อยละ 25.9 ของมวลน้ำหนัก

เครื่องมือช่วย การสำรวจสามารถเก็บตัวอย่างสัตว์น้ำได้เพียง 9 เดือนเนื่องจากเดือนมกราคมและเดือนธันวาคมเป็นช่วงมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือมีคลื่น ลม และฝนแรง ไม่พบการทำประมงในช่วงเวลาที่ออกสำรวจ ส่วนเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีสัตว์น้ำเศรษฐกิจน้อยจึงมีการทำการประมงน้อย ผลการศึกษาองค์ประกอบชนิดสัตว์น้ำ พบชนิดของสัตว์น้ำจำนวน 49 ชนิด (ตารางที่ 3) เป็นสัตว์น้ำประเภทกึ่งและกึ่ง 7 ชนิด ปลา 40 ชนิด ปู 2 ชนิด สัตว์น้ำที่พบเป็นองค์ประกอบรวมของชุมชนทุกเดือนเป็นสัตว์น้ำประเภทปลาคือ ปลาทอดหัวอ่อน (*Osteogeneiosus*

militerius) ปลาทอดหัวแข็ง (*Arius maculatus*) และปลาตะกรับ (*Scatophagus argus*) โดยมีค่าอัตราส่วนจำนวนตัวเฉลี่ย 10.17%, 7.1%, 3.6% และมีค่าอัตราส่วนมวลน้ำหนักเฉลี่ย 20.32%, 11.38%, 5.36% ตามลำดับ ผลการศึกษาพบสัตว์น้ำชนิดเด่นโดยจำนวนตัว เป็นกึ่ง 4 เดือนในเดือนกุมภาพันธ์มีกึ่งตะกาดขาวและกึ่งแซบ้วยเป็นชนิดเด่นและชนิดรองโดยจำนวนตัวและมวลน้ำหนักรวมกันคิดเป็นร้อยละ 82.71 และ 38.09 ของสัตว์น้ำทั้งหมดตามลำดับ และในเดือนพฤษภาคมกึ่งแซบ้วยเป็นชนิดเด่นทั้งจำนวนตัวและมวลน้ำหนักคิดเป็นร้อยละ 71.85 และ 42.07 ตามลำดับ ส่วนเดือนมีนาคมและเดือนกรกฎาคม กึ่งแซบ้วยเป็นชนิดเด่นโดยจำนวนตัวเท่านั้น เดือนอื่น ๆ นอกนั้นมีปลาเป็นชนิดเด่นทั้งจำนวนตัวและมวลน้ำหนัก

ผลการศึกษาสัตว์น้ำจากเครื่องมือประมงทั้ง 3 ชนิดสามารถจัดกลุ่มสัตว์น้ำออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มสัตว์น้ำเจ้าถิ่นเป็นกลุ่มที่พบเห็นเป็นประจำตั้งแต่ 8-12 เดือนเช่น กึ่งตะกาดขาว กึ่งแซบ้วย ปลาซีจิ้น ปลาเป็นเล็ก ปลากระบอกและปลาตะกรับ เป็นต้น กลุ่มสัตว์น้ำอพยพเป็นกลุ่มที่พบเห็นระหว่าง 3-7 เดือนเช่น กึ่งหัวมัน กึ่งก้าม

ตารางที่ 3 องค์ประกอบสัตว์น้ำที่จับได้ด้วยข่าย ตามอัตราส่วนจำนวนตัวรวมของสัตว์น้ำแต่ละชนิด จากมากไปน้อย 10 อันดับแรก ในทะเลสาบตอนนอก ปี 2539 (% n = อัตราส่วนน้ำหนัก)

ชนิดสัตว์น้ำ	กพ.(%n)	มีค.(%n)	พค.(%n)	มีย.(%n)	กค.(%n)	สค.(%n)	กย.(%n)	ตค.(%n)	พย.(%n)	เฉลี่ย
กึ่งแซบ้วย	23.05	33.33	71.85	3.57	45.12	0	2.5	5.82	10.76	21.78
ปลาเป็นเล็ก	0	26.98	0.36	0.89	11.63	25.6	37.71	9.66	22.31	15.02
ปลาหัวอ่อนทอดหัวแข็ง	1.35	11.64	2.97	41.96	2.09	26.01	5	0.1	0.39	10.17
กึ่งตะกาด	59.67	5.29	1.31	1.79	7.44	0.13	0.15	0.42	0	8.47
ปลาเป็นใหญ่	0.34	0	0	0	0.58	21.99	25.46	0	18.98	7.48
ปลาหัวแข็งทอดหัวอ่อน	1.69	3.7	4.04	3.57	0.7	18.9	5.24	25.43	0.59	7.10
ปลากระบอกขาว	1.36	3.18	3.44	6.25	13.72	0	5.58	0.42	9.39	4.82
ปลาตะกรับ	1.69	3.18	0.95	5.36	1.05	0.13	8.48	0.21	11.35	3.60
กึ่งกุลาค่า	0.68	4.76	0.95	1.79	0.23	0	1.16	21.7	0.78	3.56
ปลาวัว	0	0.53	0	7.14	0	0	0.04	0	18.98	2.97
จำนวนชนิด	17	15	16	19	25	19	31	25	18	
ค่าความหลากหลาย	1.35	1.94	1.13	2.21	1.94	1.70	1.94	2.06	2.05	1.81
ค่าความเท่าเทียม	0.48	0.72	0.41	0.75	0.60	0.58	0.57	0.64	0.71	0.61

กรม ปลาช่อนทราย และปลากะพง เป็นต้น และกลุ่มสัตว์น้ำที่พลัดหลงเข้ามาในบางช่วงพบเห็นระหว่าง 1-2 เดือน เช่นปลากะรัง ปลาจาระเม็ดดำ หมึกสาย ปลาสลัด ปลาแขยงและปลาหมอช้างเหยียบ เป็นต้น

ทะเลหลวงหรือทะเลสาบตอนใน

เครื่องมือไซ่ง ในทะเลหลวงทำการประมงเพียง 8 เดือนในรอบปี องค์กรประกอบของชนิดสัตว์น้ำที่พบ 47 ชนิด เป็นสัตว์น้ำประเภทกั้งและกุ้งจำนวน 9 ชนิด ปลา 37 ชนิด ปู 1 ชนิด (ตารางที่ 4) สัตว์น้ำที่พบเป็นองค์ประกอบร่วมของชุมชนทุกเดือนประเภทกั้งคือ กุ้งตะตอมโดยมีค่าอัตราส่วนจำนวนตัวเฉลี่ย 13.44% มีค่าอัตราส่วนน้ำหนักเฉลี่ย 4.85% ประเภทปลา พบปลาเป็นเล็กเป็นองค์ประกอบร่วมของชุมชนทุกเดือนโดยมีค่าอัตราส่วนจำนวนตัวเฉลี่ย 17.08% และมีค่าอัตราส่วนน้ำหนักเฉลี่ย 16.34% ผลการศึกษาพบสัตว์น้ำประเภทกั้งเป็นชนิดเด่นโดยจำนวนตัวถึง 5 เดือนเป็นกุ้งตะกาดขาว 3 เดือน คือเดือนกันยายน ตุลาคมและเดือนพฤศจิกายน โดยมีค่าอัตราส่วนในองค์ประกอบของชุมชน 67.%, 73.88% และ 37.45%ตามลำดับ ส่วนอีก 2 เดือนพบกุ้งตะตอมเป็นชนิดเด่นคือ เดือนพฤษภาคมและธันวาคม โดยมีค่าอัตราส่วนจำนวนตัวในองค์ประกอบของชุมชน 33%และ 44.26%

เครื่องมือข่าย ผลการศึกษาพบองค์ประกอบของชนิดสัตว์น้ำจำนวน 67 ชนิด เป็นสัตว์น้ำประเภทกั้งและกุ้งจำนวน 6 ชนิด ปลา 61 ชนิด (ตารางที่ 5) สัตว์น้ำที่พบเป็นองค์ประกอบร่วมของชุมชนทุกเดือนเป็นสัตว์น้ำประเภทปลาคือ ปลากดหัวแข็ง ปลากดหัวอ่อน ปลากะสูบและปลากะพงขาวโดยมีค่าอัตราส่วนจำนวนตัวเฉลี่ยตลอดปี 14.82%, 6.34%, .043% และ 0.24% มีค่าอัตราส่วนมวลน้ำหนักเฉลี่ยตลอดปี 20.22%, 13.47%, 1.67% และ 0.62% ตามลำดับ ผลการศึกษาสัตว์น้ำชนิดเด่นโดยจำนวนตัวเป็นกุ้งหัวมัน (*M tenuipes*) 2 เดือน นอกนั้นเป็นปลาที่เด่นมี 4 ชนิด คือ ปลาเป็นเล็กพบมากในเดือนธันวาคม-มีนาคม มีค่าอัตราส่วนจำนวนตัวในองค์ประกอบของชุมชน 23.67%, 42%, 30.4%, และ 43.7% ตามลำดับ ปลาตะเพียนทรายมีความ

เด่นโดยจำนวนตัวในเดือนเมษายน-มิถุนายน มีอัตราส่วนจำนวนตัวในองค์ประกอบของชุมชน 61.78%, 87.6%, และ 57.29% ตามลำดับ ปลากดหัวแข็งมีความเด่นโดยจำนวนตัวในเดือนกรกฎาคมและเดือนกันยายน มีค่าอัตราส่วนจำนวนตัว 32.8%และ 33.52% ส่วนปลากะตุงเทวปากแดง (*Hemiramphus gaimardi*) พบมีความเด่นในเดือนสิงหาคมเพียงเดือนเดียว โดยมีค่าอัตราส่วนจำนวนตัวในองค์ประกอบของชุมชน 31.23%

ผลการศึกษาสัตว์น้ำจากเครื่องมือประมงทั้ง 2 ชนิดยังคงสามารถจัดกลุ่มสัตว์น้ำได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ กลุ่มสัตว์น้ำเจ้าถิ่น ประเภทกั้งมี กุ้งหัวมันและกุ้งตะตอม ประเภทปลามี ปลาเป็นเล็ก ปลาแมว ปลาตะเพียนขาว กดหัวแข็ง ปลาตะกรับ เป็นต้น กลุ่มสัตว์น้ำอพยพประเภทกั้งมี กุ้งตะกาด กุ้งก้ามกราม กุ้งกุลาดำ กุ้งแชบ๊วย ประเภทปลามี ปลากะบอกดำ ปลากะบอกขาว เป็นต้นและกลุ่มสัตว์น้ำที่พลัดหลงพบปลาไหลทะเล

ทะเลน้อย

เครื่องมือข่าย ในทะเลน้อยการสำรวจตัวอย่างสัตว์น้ำได้เพียง 10 เดือน เนื่องจากเดือนกันยายนและเดือนตุลาคม มีการทำประมงน้อยสำรวจไม่พบผลการศึกษามบองค์ประกอบชนิดของสัตว์น้ำจำนวน 33 ชนิด (ตารางที่ 6) เป็นสัตว์น้ำประเภทกั้ง 1 ชนิด ปลา 31 ชนิด ปู 1 ชนิด สัตว์น้ำที่พบทุกเดือนประเภทปลาคือ ปลาสลัด (*Notopterus notopterus*) ปลาหมอช้างเหยียบ (*Pristolepis fasciatus*) ปลาดุกอูย (*Clarias macrocephalus*) ปลาช่อน (*Channa striata*) ปลากะสูบ (*Hampala macrolepidota*) และ ปลาหมอไทย (*Anabas testudineus*) โดยมีค่าอัตราส่วนจำนวนตัวเฉลี่ย 46.18%, 19.70%, 5.7%, 3.46%, 7.74% และ 2.69% มีค่าอัตราส่วนมวลน้ำหนักเฉลี่ย 42.26%, 12.23%, 11.44%, 8.8%, 6.83% และ 1.5% ตามลำดับ ผลการศึกษาสัตว์น้ำชนิดเด่นโดยจำนวนตัวเป็นปลาสลัดถึง 8 เดือน และเด่นโดยน้ำหนักถึง 9 เดือนมีเพียงเดือนพฤษภาคม ที่ ปลาหมอช้างเหยียบเป็นชนิดเด่นโดยจำนวนตัวมีอัตราส่วนจำนวนตัว 40.47% และเดือนกรกฎาคมที่ปลากะสูบเป็น

ตารางที่ 4 องค์ประกอบสัตว์น้ำที่จับได้ด้วยเครื่องมือไชนั่ง ตามอัตราส่วนจำนวนตัวของสัตว์น้ำแต่ละชนิด จากมากไปน้อย 10 อันดับแรก ในทะเลหลวง ปี 2537-2538 (% n = อัตราส่วนจำนวนตัว)

ชนิดสัตว์น้ำ	มค.(%n)	เมย.(%n)	พค.(%n)	กค.(%n)	กย.(%n)	ตค.(%n)	พย.(%n)	ธค.(%n)	เฉลี่ย
กุ้งตะกาดหางฟ้า	0.37	0	0	14.35	67	73.88	37.46		24.13
ปลาแป้นเล็ก	43.59	21.08	17.93	31.22	3.1	1.12	7.13	11.48	17.08
กุ้งกะตอม	11.36	3.16	33.05	12.65	0.99	1.56	0.5	44.26	13.44
กุ้งหัวมัน	0	30.01	12.53	8.86	7.84	0.44	11.63	18.85	11.27
กุ้งตะกาดหางแดง	0	42.25	21.81	0	0	0	0	0.82	8.11
ปลายอดม่วง	10.25	0.05	0	15.2	0.49	0	0.18	9.83	4.50
ปลาปูทอง	0	0.09	0.65	1.27	1.31	15	4.14	0	2.81
กุ้งเขี้ยว	10.99	0	0	0	0	0	8.84	0	2.48
ปลาหัวจุกสั้น	0	0	0	0	0	0	18.64	0	2.33
ปลาตะเพียนทราย	4.4	0	8.21	0	0.16	0	0.18	3.28	2.03
จำนวนชนิด	13	21	16	15	20	18	25	15	0
ค่าความหลากหลาย	1.80	1.35	1.77	2.05	1.37	1.03	1.99	1.78	1.64
ค่าความเท่าเทียม	0.70	0.44	0.64	0.76	0.46	0.36	0.62	0.66	0.58

ตารางที่ 5 องค์ประกอบสัตว์น้ำที่จับได้ด้วยเครื่องมือข่าย ตามอัตราส่วนจำนวนตัวของสัตว์น้ำแต่ละชนิด จากมากไปน้อย 10 อันดับแรก ในทะเลหลวง ปี 2537-2538 (% n = อัตราส่วนจำนวนตัว)

ชนิดสัตว์น้ำ	มก. (%n)	กพ. (%n)	มีค. (%n)	เมย. (%n)	พค. (%n)	มิย. (%n)	กค. (%n)	สค. (%n)	กย. (%n)	ตค. (%n)	พย. (%n)	ธค. (%n)	เฉลี่ย
ปลาแป้นเล็ก	42	30.41	43.7	14.68	0	14.97	6.4	4.37	8.45	27.29	26.22	23.67	20.18
ปลากดหัวแข็ง	25.28	26.43	1.6	4.78	1.16	4.28	32.8	8.9	33.52	10.56	15.56	13	14.82
ปลาตะเพียนทราย	1.18	0.04	0.08	61.78	0	57.29	27.78	18	0	0	0	0	13.85
กุ้งหัวมัน	0	0.26	25.76	12.75	0	0	1.14	0.16	0.35	30.58	33.94	0.63	8.80
ปลาตะเพียนขาว	0.66	1.2	0.88	0	87.6	0.04	0	0.15	2.24	0.04	0.21	0	7.75
ปลากดหัวอ่อน	0.07	6.11	3.59	0.32	0.33	0.22	0.15	13.83	24.97	5.72	1.59	19.17	6.34
ปลาแมวหูขาว	2.87	9.93	5.34	3.04	0	0.25	20.22	1.67	7.74	4.18	1	16.01	6.02
ปลากดคันหลาว	0.66	11.06	1.68	0.46	0	0.25	0.15	12.1	6.83	4.4	10.13	2.04	4.15
ปลาสลาด	3.61	8.06	8.29	0.1	1.5	1.07	0	0.7	0.02	0	1.47	9.83	2.89
ปลากระทุงเหว	0	0	0	0	0	0	0	31.23	0.08	0	0	0	2.61
จำนวนชนิด	22	24	27	28	15	29	19	46	38	26	32	32	
ค่าความหลากหลาย	1.61	1.94	1.81	1.27	0.64	1.48	1.71	2.14	2.04	1.84	1.76	2.16	1.70
ค่าความเท่าเทียม	0.52	0.61	0.55	0.38	0.24	0.44	0.58	0.56	0.56	0.57	0.51	0.62	0.51

ตารางที่ 6 องค์ประกอบสัตว์น้ำที่จับได้ด้วยเครื่องมือชาย ตามอัตราส่วนจำนวนตัวของสัตว์น้ำแต่ละชนิด จากมากไปน้อย 10 อันดับแรก ในทะเลน้อย ปี 2537 - 2538 (% n = อัตราส่วนจำนวนตัว)

ชนิดสัตว์น้ำ	มก. (%n)	กพ. (%n)	มีค. (%n)	เมย. (%n)	พค. (%n)	มิย. (%n)	สค. (%n)	ตค. (%n)	พย. (%n)	ธค. (%n)	เฉลี่ย
ปลาสดาด	35.86	36.16	59.55	56.89	33.06	45.6	18.15	64.06	65.65	46.78	46.18
ปลาหมอช้างเหยียบ	12.63	0.8	19.23	11.49	40.47	35.29	10.87	13.74	23.34	29.17	19.70
ปลากะรุบ	1.68	7.72	3.25	2.03	4.1	3.38	45.75	7.9	0.44	1.12	7.74
ปลาดุกอูย	1.34	6.52	3.12	15.95	6.96	2.05	12.99	0.81	2.04	5.22	5.70
ปลาสร้อยนกเขา	7.12	8.71	3.62	0	4.88	6.87	1.4	7.96	0.51	0	4.11
ปลาตะกรับ	23.17	13.79	0	0	0	0	0	0	0	0	3.70
ปลาช่อน	2.42	2.19	3.62	4.32	5.24	2.55	1.91	1.06	1.6	9.7	3.46
ปลาหมอไทย	0.26	13.48	0.25	2.3	1.35	0.33	5.29	0.12	0.15	3.36	2.69
ปลาเนื้ออ่อน	8.46	7.14	1.24	0.4	0.63	0.94	1.1	0.19	1.53	0.09	2.17
ปลาตะเพียน	0.27	0.85	3.87	2.83	0.45	0.17	0.3	0.19	0	0.37	0.93
จำนวนชนิด	24	20	17	17	20	13	18	21	11	15	
ค่าความหลากหลาย	1.926	1.99	1.408	1.483	1.617	1.391	1.66	1.288	1.038	1.494	1.5295
ค่าความเท่าเทียม	0.606	0.666	0.497	0.523	0.54	0.542	0.574	0.423	0.433	0.552	0.5356

ชนิดเด่นโดยจำนวนตัวมีอัตราส่วนจำนวนตัว 45.75%

ผลการศึกษารัพยากรสัตว์น้ำในทะเลน้อยพบ สัตว์น้ำค่อนข้างคงที่เนื่องจากเป็นข้อมูลจากเครื่องมือชนิดเดียว คือ กลุ่มสัตว์น้ำเจ้าถิ่นเป็นปลา 11 ชนิด กลุ่มสัตว์น้ำอพยพเป็นสัตว์น้ำประเภทกึ่ง 1 ชนิด คือ กุ้งก้ามกรามนอกนั้นเป็นปลา 6 ชนิดและกลุ่มสัตว์น้ำที่พลัดหลง เป็นปลา 6 ชนิด ปู 1 ชนิด

2. ค่าดัชนีความหลากหลายและความเท่าเทียมกันของสัตว์น้ำเป็นค่าที่ชี้ความเหมาะสมของโครงสร้างชุมชนสัตว์น้ำในเวลานั้น ผลการศึกษาในทะเลสาบสงขลาตอนนอกจากเครื่องมือชิ้นหนึ่งพบสัตว์น้ำมีค่าความหลากหลายและค่าความเท่าเทียมสูงสุดในเดือนพฤษภาคมมีค่า 2.44 และ 0.687 เดือนสิงหาคมเป็นเดือนที่มีค่าความหลากหลายและค่าความเท่าเทียมต่ำสุด .59 และ .20 เนื่องจากเป็นเดือนที่มีกุ้งตะกาดขาวเป็นชนิดเด่นถึง 89.1% ของสัตว์น้ำทั้งหมด เครื่องมือโพงพางมีค่าความหลากหลายสูงสุดในเดือนพฤษภาคม 2.57 พบสัตว์น้ำ 47 ชนิดส่วนค่าความเท่าเทียมสูงสุดในเดือน

มีนาคมมีค่า 0.726 เดือนที่มีค่าความหลากหลายและค่าความเท่าเทียมต่ำสุดคือเดือนกุมภาพันธ์มีค่า 0.66 และ 0.19 ส่วนเครื่องมือชาย เดือนมิถุนายนเป็นเดือนที่มีค่าความหลากหลายและค่าความเท่าเทียมสูงสุดเท่ากับ 2.21 และ 0.75 แม้จะพบสัตว์น้ำเพียง 19 ชนิด เดือนพฤษภาคมมีค่าความหลากหลายและค่าความเท่าเทียมต่ำสุด 1.13 และ 0.41 ทะเลหลวง เครื่องมือชิ้นหนึ่ง เดือนที่มีความหลากหลายและค่าความเท่าเทียมสูงสุดในเดือนมิถุนายนมีค่า 2.05 และ 0.76 เดือนตุลาคมมีค่าความหลากหลายและค่าความเท่าเทียมต่ำสุด 1.03 และ 0.35 เครื่องมือชาย ค่าความหลากหลายสูงสุดในเดือนธันวาคม มีค่า 2.16 ค่าความหลากหลายและค่าความเท่าเทียมต่ำสุดในเดือน พฤษภาคม มีค่า 0.642 และ 0.24 ทะเลน้อยค่าความหลากหลายและค่าความเท่าเทียมค่อนข้างสม่ำเสมอตลอดปีพบสูงสุดในเดือนกุมภาพันธ์ มีค่า 1.99 และ 0.66 เดือนที่พบค่าความหลากหลายและค่าความเท่าเทียมต่ำสุดคือ เดือนพฤศจิกายน มีค่า 1.04 และ 0.43

สรุป

1. จากการศึกษาของค้ประกอบชนิดของสัตว์น้ำและโครงสร้างชุมชนสัตว์น้ำจากเครื่องมือประมงในแต่ละบริเวณสามารถจัดกลุ่มสัตว์น้ำออกได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ คือ **กลุ่มสัตว์น้ำเจ้าถิ่น** พบเห็นเป็นประจำตั้งแต่ 8-12 เดือน **กลุ่มสัตว์น้ำอพยพ** พบเห็นระหว่าง 3-7 เดือน และ**กลุ่มสัตว์น้ำพลัดหลง** พบเห็นระหว่าง 1-2 เดือน และพบว่าสัตว์น้ำเจ้าถิ่นบางชนิดของบริเวณหนึ่งในบางช่วงเวลากจะเข้ามาเป็นสัตว์น้ำอพยพหรือสัตว์น้ำพลัดหลงของอีกบริเวณหนึ่งขึ้นอยู่กับคุณสมบัติด้านความเค็มของน้ำและวงจรชีวิตของสัตว์น้ำชนิดนั้น เช่นปลากระบอกดำ เป็นสัตว์น้ำเจ้าถิ่นของทะเลสาบตอนนอกแต่เป็นสัตว์น้ำอพยพของทะเลหลวงเนื่องจากวงจรชีวิตที่เข้ามาเจริญเติบโตในบริเวณความเค็มต่ำและเดินทางออกไปวางไข่และเลี้ยงตัวอ่อนถึงระยะวัยรุ่นในน้ำที่มีความเค็มสูงกว่า (อังสุณี, 2537) และมีสัตว์น้ำที่เป็นเจ้าถิ่น 2 บริเวณ เช่น ปลาเป็นเล็กและปลาตะกรับเป็นสัตว์น้ำเจ้าถิ่นทั้งในทะเลสาบตอนนอกและทะเลหลวง ปลาสาลาดเป็นสัตว์น้ำเจ้าถิ่นทะเลหลวงและทะเลน้อย การเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรสัตว์น้ำจึงขึ้นอยู่กับวงจรชีวิตและความสามารถอยู่ในระดับความเค็มของสัตว์และสภาพความเค็มของน้ำในแต่ละช่วงเวลาในทะเลสาบ

2. ค่าดัชนีความหลากหลายและความเท่าเทียมกันของสัตว์น้ำในแต่ละเครื่องมือประมง มีความแตกต่างกันจากความสามารถในการจับสัตว์น้ำแต่ละชนิดของแต่ละเครื่องมือ แม้ในเครื่องมือเดียวกันค่าดัชนีความหลากหลายและความเท่าเทียมกันของสัตว์น้ำในแต่ละบริเวณก็แตกต่างกันเนื่องจากองค์ประกอบของสัตว์น้ำที่แตกต่างกัน เครื่องมือไซ้หนึ่งในทะเลสาบสงขลาตอนนอกมีความหลากหลายและความเท่าเทียมกันสูงสุดในเดือน พฤษภาคม โดยมีค่า 2.44 และ 687 ในทะเลหลวงสูงสุดในเดือนมิถุนายน มีค่า 2.05 และ 76 เครื่องมือช่าย พบค่าดัชนีความหลากหลายสูงสุดในทะเลสาบตอนนอก ทะเลหลวง และทะเลน้อย ในเดือนมิถุนายน พฤษภาคมและกุมภาพันธ์โดยมีค่า 2.21 2.16 และ 1.99 ตามลำดับ

เอกสารอ้างอิง

- ไพโรจน์ สิริมนตราภรณ์และอังสุณี ชุณหปราณ. 2539. ชนิดของกุ้งทะเล กุ้งตักแตนและหมึกจากทะเลสาบสงขลา. เอกสารวิชาการสถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง กรมประมง. 31 หน้า
- เสาวภา อังสุภาณิชและคณะ. 2537. พลวัตของระบบนิเวศในทะเลสาบสงขลาตอนนอก ประเทศไทยทางใต้. คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ 250 หน้า.
- สุภาพ มงคลประสิทธิ์, สืบสิน สนธิรัตน์ และประจิตร วงศ์รัตน์. 2516. คู่มือวิเคราะห์พันธุ์ปลา. ภาควิชาชีววิทยาประมง, คณะประมง. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. 297 หน้า.
- อังสุณี ชุณหปราณ. 2537. ชีววิทยาปลากระบอกดำในทะเลสาบสงขลาและบริเวณชายฝั่ง จังหวัดสงขลา. เอกสารวิชาการ ฉบับที่ 11/2537 สถาบันวิจัยการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชายฝั่ง กรมประมง. 20 หน้า.
- Sinimontapron, P. 1994. Fishes of Songkhla Lake. National Institute of Coastal Aquaculture, Department of Fisheries. 62p.
- Shannon, C. E. & Weaver, W. 1963. "The Mathematical Theory of Communication" University of Illinois Press, Urbana
- Primer, 1992. User Notes for the Software Package. Training Workshop for the WESTPAC. Region, on Environmental Effects on Benthic communities Third Institute of Oceanography Xiamen, PRC, October 1992. Unesco.
- Pieou, E. C. 1966. The measurement of diversity in different types of biological collection. J. Theoret. Biol. 13:131-144.